

YOSHLARNING IJTIMOYIY-IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISH: DAVLAT SIYOSATI VA IMKONIYATLAR

ilmiy-amaliy konferensiya
TO'PLAMI

2024-yil 22-iyul

O'ZBEKISTON YOSHLAR SIYOSATINING AHAMIYATI VA NATIJALARI

Mualliflar: Tashtanova Dilafro'z Ermuhammad qizi ¹

Affilyatsiya: Xalqaro Nordik universiteti ¹, Moliya va Moliyaviy texnologiyalar sirtqi talim yo'nalishi 3-kurs talabasi ¹

E-mail: dilafruztashtanova531@gmail.com ¹

DOI: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.26303326>

ANOTATSIYA

Mazkur maqola orqali, yoshlar siyosatining dolzarbligini, muammolarni va imkoniyatlarni ko'rsatish orqali, yoshlarga qaratilgan davlat siyosati va imkoniyatlarining ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirishdagi ahamiyatini batafsil yoritishga harakat qilindi.

Kalit so'zlar: startup, moliyaviy resurslar, tadbirkorlik, bandlik, ishsizlik

KIRISH

Yoshlarga qaratilgan davlat siyosati va imkoniyatlari, ularning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirishda katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda yoshlar davlatning kelajagi sifatida e'tirof etilib, ular uchun maxsus dasturlar va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ishlab chiqilmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi yoshlar siyosati va imkoniyatlarining ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirishdagi ahamiyatini tahlil qilishdir. Yoshlarning faolligi nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishi uchun, balki jamiyat va davlatning barqaror taraqqiyoti uchun ham muhimdir. Shu sababli, yoshlar siyosati davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, ularning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirishga qaratilgan.

Yoshlarning jamiyatdagi o'rni har doim muhim bo'lib kelgan, ammo zamonaviy dunyoda bu mavzu yanada dolzarb bo'lib qolmoqda. Globalizatsiya, texnologik rivojlanish, va iqtisodiy o'zgarishlar yoshlarning faolligiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Yoshlar nafaqat jamiyatning kelajagi, balki hozirgi taraqqiyotning ham asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Biroq, ko'pgina mamlakatlarda yoshlar ishsizlik, ta'lim sifati, ijtimoiy himoya va iqtisodiy imkoniyatlar bilan bog'liq qiyinchiliklarga duch kelishmoqda. Shu nuqtai nazardan, yoshlarga qaratilgan davlat siyosati va imkoniyatlarini o'rganish, ularning muammolarini aniqlash va samarali yechimlarni taklif etish zamonaviy muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Yoshlar deb 15 yoshdan 30 yoshgacha bo'lgan shaxslar tushuniladi. Bu davr inson hayotining muhim bosqichi bo'lib, unda o'zligini anglash, kasbiy yo'nalish tanlash, ijtimoiy va iqtisodiy hayotda faol qatnashish kabi jarayonlar amalga oshadi. Yoshlar

jamiyatning eng dinamik va innovatsion qatlami hisoblanadi, ularning intellektual va jismoniy salohiyati katta ahamiyatga ega.

Ijtimoiy-iqtisodiy faollik — bu shaxsning jamiyatdagi iqtisodiy va ijtimoiy hayotga faol ishtirok etishi.

Yoshlar va ijtimoiy-iqtisodiy faollik bir-biriga bevosita bog'liq. Yoshlar faol bo'lsa, bu jamiyat va davlatning iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Quyida ularning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadigan bir nechta asosiy jihatlarni keltiramiz:

Ta'lim va kasbiy rivojlanish: Yaxshi ta'lim olgan yoshlar yuqori malakali ishchilar sifatida mehnat bozoriga kirib keladi va iqtisodiy o'sishga hissa qo'shadi.

Tadbirkorlik va innovatsiya: Yoshlar orasida tadbirkorlik va innovatsiyaga bo'lgan qiziqish yuqori bo'lib, bu yangi ish o'rinlarini yaratish va iqtisodiyotni diversifikatsiyalash imkonini beradi.

Ish bilan bandlik: Ish bilan band yoshlar iqtisodiy mustaqil bo'lib, iste'mol va investitsiya qilish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa iqtisodiy faollikni oshiradi.

Ijtimoiy faoliyat: Yoshlarning ijtimoiy loyihalar va dasturlarda ishtirok etishi, ularning jamiyat hayotida faol rol o'ynashini ta'minlaydi va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

O'zbekistonda yoshlar jamiyatning katta qismini tashkil etib, ularning soni 30 yoshgacha bo'lgan 18 milliondan ortiq bo'lib, bu aholining taxminan 55 foizini tashkil qiladi. Yoshlar davlatning strategik resursi bo'lib, zamonaviy talablarni ishlab chiqish va amalga oshirish, jamiyat hayotining barcha soha va tarmoqlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va ma'naviyatli yoshlarni qo'llab-quvvatlash, ularning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda munosib o'rin egallashi uchun qulay shart-sharoit yaratish, davlat boshqaruvi tizimiga ishonchini oshirish va mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarda faol ishtirok etish orqali, kelajak uchun mustahkam pozitsiya shakllanmoqda.

Yoshlarning faoliyati va ularni qo'llab-quvvatlash davlat uchun strategik ahamiyatga ega bo'lib, bu ularga yanada ko'proq imkoniyatlar yaratish, innovatsiyalarni rivojlantirish, va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omil bo'ladi. Shu maqsadda, yoshlar bilan bog'liq siyosat va dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirish davom ettiriladi[1].

Prezident Shavkat Mirziyoyevning yoshlar siyosati borasidagi qarashlari alohida ta'kidlashga arziydi: "Biz yoshlarga oid davlat siyosatini hech qanday og'ishmay, qat'iyat bilan olib boramiz. Biz bu siyosatni nafaqat davom ettiramiz, balki bugungi davr talab qiladigan yuksak darajaga ko'taramiz. Biz davlatimiz va jamiyatimizning bor kuch va imkoniyatlarini yoshlarimizning dunyoning hech bir sohasida o'z tengdoshlari oldida o'tirib o'tirmaydigan, mustaqil fikrlovchi, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib kamolga yetishi va baxtli bo'lishi uchun safarbar etamiz." [2]

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar tufayli yaratilayotgan keng imkoniyatlarning huquqiy asosi haqida gapiradigan bo'lsak, "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi qonunni e'tirof etishimiz mumkin. Ushbu qonun yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, yosh fuqarolarning shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish va

amalga oshirish, ularning jamiyatdagi roli va faolligini oshirish, sog'lom va barkamol bo'lib voyaga yetishini ta'minlash uchun zarur shart-sharoitlarni nazarda tutadi.

Mazkur qonun mamlakatimiz kelajagi uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga qodir, tadbirkorlik, o'z salohiyatini xalq manfaatlari yo'lida safarbar etish, ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etish, intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga qodir – har tomonlama barkamol, mustaqil yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan. Bu qonun yoshlarning har tomonlama rivojlanishi va mamlakatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shishiga imkoniyat yaratadigan huquqiy asosdir.

2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, faolligini oshirish va ijtimoiy-siyosiy islohotlarda ularning ishtirokini ta'minlashni asosiy vazifalar sifatida belgilab berdi [3]. Demokratik davlat va fuqarolik jamiyati barpo etish hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish borasidagi ijtimoiy-siyosiy islohotlarda yoshlarning faolligini oshirish hamda ularni kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka keng jalb etish bo'yicha bir qator yangi va dolzarb vazifalar belgilandi.

Yoshlar ittifoqi huquqiy demokratik davlat barpo etish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, inson manfaatlarini himoya qilish hamda yoshlarni erkin, mustaqil va mustahkam hayot yo'lida barcha kuch, bilim va salohiyatni safarbar etishga yo'naltirilgan islohotlarda faol ishtirok etishlariga ko'maklashadi. Bu ittifoqning vazifalari orasida yoshlarning keng dunyoqarashini va chuqur bilimini rivojlantirish hamda ularni ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga jalb qilish muhim o'rin tutadi.

O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasi Yoshlar qanoti dasturi kuchli davlatdan kuchli jamiyat sari bosqichma-bosqich o'tish tamoyiliga amal qiladi. Bu tamoyil milliy qadriyatlarga asoslangan adolatli fuqarolik jamiyatini shakllantirishda, an'analar va umuminsoniy qadriyatlarni saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega. Partiya yoshlarning jamiyat taraqqiyotidagi ishtirokini ta'minlashda Ustavi va Dasturidan kelib chiqqan holda o'z g'oya va maqsadlarini amalga oshirish uchun muqobil dasturlar ishlab chiqadi, yoshlarning siyosiy qarashlarini shakllantirish yuzasidan yo'riqnomalar yaratadi [4].

Partiya yoshlarning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlarida belgilangan huquqlarini himoya qilish, ularning hayotiy ehtiyoj va manfaatlarini ifoda etish, yoshlar masalalari bo'yicha dasturlar ishlab chiqish va amalga oshirish, yoshlarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etishini har tomonlama qo'llab-quvvatlashga intiladi. Mamlakatda fidoyi, yuksak intellektual salohiyatli yoshlarning davlat boshqaruvida lavozimlarni egallashi uchun sharoit yaratishga ko'maklashadi. Ushbu harakat "O'zbekiston – kelajagi buyuk davlat", "Buyuk kelajakni fidoyi yoshlar yaratadi" [5] degan shiorlar ostida yoshlarni birlashtiradi.

Shuningdek, yoshlarni madaniyat, san'at, jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, ularning axborot texnologiyalari bo'yicha savodxonligini oshirish, yoshlar o'rtasida kitobxonlikni rag'batlantirish, xotin-qizlar bandligini ta'minlash kabi beshta muhim tashabbus amalga oshirilmoqda. Ayni paytda globallashtirish jarayonida turli qarama-qarshiliklar kuchayib borayotgan zamonaviy dunyoda yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash va ularning bo'sh vaqtini mazmunli o'tkazish har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Ushbu dastur orqali partiya yoshlarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etishini ta'minlashga, ularni davlat boshqaruvi tizimida faol ishtirokchi bo'lishiga, madaniy va ma'naviy rivojlanishiga katta e'tibor qaratadi. Yoshlarning mamlakat taraqqiyotidagi roli va mavqeini oshirish, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga undash partiyaning asosiy maqsadlaridan biridir.

Yoshlarning ma'naviy jihatdan yetukligi ularning turli yot illatlarga qarshi immunitetini mustahkam qiladi. Bu tashabbus tufayli yoshlarda kitobga mehr uyg'otish, mustaqil fikrlash va keng dunyoqarashni shakllantirish, ularning hayotida mustahkam poydevor qo'yish va ularni internet tarmog'idagi g'arazli xurujlardan asrash juda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ham shular qatoriga kiradi.

O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatini yangi bosqichga ko'tarish, yoshlarning intellektual, ijodiy va boshqa salohiyatini rivojlantirish uchun shart-sharoit yaratish, ma'rifiy-ma'naviy ishlarni amalga oshirish, yoshlarning huquqlarini himoya qilish, chet elda ta'lim olish va ishga joylashish imkoniyatlarini osonlashtirish maqsadida 2019-yil 27-dekabrda Agentlik tashkil etildi [7]. Bu agentlik yoshlarning intellektual va ijodiy salohiyatini rivojlantirish chora-tadbirlarini amalga oshiradi.

Shuningdek, iqtidorli yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va ilm-fanning xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi huzurida Yoshlar akademiyasi tashkil etildi. Akademiya "G'oyalar generatori", "Startaplar", "Biznes vakillari" va "Kelajak akademiklari" platformalari orqali iqtidorli va tashabbuskor yoshlarni qabul qiladi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Mamlakatda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Yaratilgan shart-sharoit va imkoniyatlardan unumli foydalanib, yoshlar mamlakat taqdiri va kelajagini hal qiluvchi, yuksak ma'naviyatli, jamiyat hayotining jabhalarini rivojlantiruvchi mutaxassis bo'lib voyaga yetishi kerak.

Yoshlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirishdagi to'sqinliklar

1. Ayrim rahbarlarning yoshlarni ish bilan ta'minlash jarayonida mas'uliyatni his qilmasligi.

2. Ayrim yoshlarda davlat va hokimiyat tizimiga bo'lgan qiziqish va ishonchning yo'qolishi.

3. Me'yoriy hujjatlarda ko'rsatilmagan ta'lim muassasalari bitiruvchilarining ishga joylashishiga qo'yiladigan talablar.

4. Ta'lim muassasalarida o'quvchilarning erkin fikrlashiga yo'l qo'yilayotgan ayrim taqiqlar va to'siqlar.

5. Ayrim rahbarlar yoshlarni rahbarlik lavozimlariga tayinlashda mahalliychilik va hirsga yo'l qo'yimoqda.

6. Ayrim sohalarida yoshlarning huquq va erkinliklari amalga oshirilmaganligi.

Bu muammolarni hal qilish orqali yoshlarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi faolligini oshirish va ularni mamlakat taraqqiyotida muhim rol o'ynashga jalb qilish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi qonuni / 2016 yil 14 sentyabr' URK,-406-sonli/ www.lex.uz/acts/3026246
2. Sh.Mirziyoev. (O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqidan 2016-yil 14-dekabr).
3. " O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha xarakteristik strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947 sonli farmoni./ 2017-yil 7-fevral'/ www.lex.uz/docs/3107036
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi PF-5106 sonli farmoni/ 2017-yil 5-iyul/ www.lex.uz/docs/3255680
5. O'zbekiston "Milliy tiklanish" demokratik partiyasini "Yoshlar qanoti"dasturi.// www.mt.uz/uz/partiya/molodezhnoe-krylo/
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev raisligida 2019-yil 19-mart kuni yoshlarga e'tiborni kuchaytirish, yosh avlodni madaniyat, san'at, jismoniy tarbiya va sportga keng jalb etish, ularda axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalanish ko'nikmasini shakllantirish, yoshlar o'rtasida kitobxonlikni targ'ib qilish, xotin-qizlar bandligini ta'minlash masalalariga bag'ishlangan videoselektor yig'ilishidagi ma'ruzasi.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida "gi qarori / PK,-4433-son /2019 yil 30 avgust

